

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996 - 1997 (*)

12 MARS 1997

PROPOSITION DE LOI

**instaurant l'interdiction du droit de
conduire un véhicule à moteur ou de
piloter un bateau
ou un avion**

(Déposée par M. Servais Verherstraeten)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'automobile est l'instrument de travail par excellence du criminel moderne. Les vols à main armée, les enlèvements de mineurs, le trafic de stupéfiants, l'exploitation de la débauche d'autrui, la traite des êtres humains ne sont que quelques-uns des délits qui ont acquis leur forme actuelle grâce à la mobilité qui caractérise la fin de ce siècle.

Le droit de conduire une automobile est, au même titre que celui de porter une arme, un privilège dont doivent être privés les délinquants coupables de faits graves. A l'heure actuelle, la loi prévoit uniquement la déchéance du droit de conduire un véhicule à moteur pour certaines infractions graves au code de la route. Il est logique que le législateur de 1867 n'ait pas prévu l'interdiction du droit de conduire un véhicule à moteur dans le Code pénal. L'automobile n'avait, en effet, pas encore été inventée et la criminalité avait un caractère plutôt local.

(*) Troisième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996 - 1997 (*)

12 MARS 1997

WETSVOORSTEL

**houdende invoering van de straf van
de ontzetting van het recht om een
motorvoertuig, een vaartuig of een
vliegtuig te besturen**

(Ingediend door de heer Servais Verherstraeten)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De auto is het werkinstrument bij uitstek van de moderne crimineel. Gewapenderhand gepleegde diefstallen, ontvoering van minderjarigen, handel in verdovende middelen, uitbuiting van andermans ontsucht, mensenhandel, het zijn slechts enkele voorbeelden van misdrijven die hun actuele gedaante hebben gekregen door de verkeersmobiliteit die het einde van deze eeuw kenmerkt.

Het recht om een auto te besturen is, net zoals het recht om wapens te dragen, een voorrecht dat moet worden ontzegd aan zware delinquenten. Voorlopig is enkel het tijdelijke verval van het recht een motorvoertuig te besturen wegens bepaalde zware inbreuken op de verkeerswetgeving mogelijk. Het is logisch dat de strafwetgever van 1867 de ontzetting van het recht om een motorvoertuig te besturen niet in het Strafwetboek heeft opgenomen. De auto was toen nog niet uitgevonden. De criminaliteit had toen een eerder lokaal karakter.

(*) Derde zitting van de 49ste zittingsperiode

Le législateur ne peut cependant se laisser trop distancer par la réalité. Il s'indique donc d'ajouter le droit de conduire un véhicule à moteur à la liste des droits civils et politiques dont l'interdiction peut ou doit être prononcée en vertu des articles 31 et suivants du Code pénal.

En adaptant la mesure proposée, le législateur belge ne fera pas oeuvre de pionnier. L'article 131, 6, 1° à 5°, du *Nouveau Code pénal* français du 22 juillet 1992 a, en effet, instauré la possibilité d'assortir certaines condamnations correctionnelles de l'interdiction du droit de conduire.

«Art. 131-6. Lorsqu'un délit est puni d'une peine d'emprisonnement, une ou plusieurs des peines privatives ou restrictives des droits suivantes peuvent être prononcées:

1° La suspension, pour une durée de cinq ans au plus, du permis de conduire, cette suspension pouvant être limitée, selon des modalités déterminées par décret en Conseil d'Etat, à la conduite en dehors de l'activité professionnelle;

2° L'interdiction de conduire certains véhicules pendant une durée de cinq ans au plus;

3° L'annulation du permis de conduire avec interdiction de solliciter la délivrance d'un nouveau permis pendant cinq ans au plus;

4° La confiscation d'un ou de plusieurs véhicules appartenant au condamné;

5° L'immobilisation, pour une durée d'un an au plus, d'un ou de plusieurs véhicules appartenant au condamné, selon des modalités déterminées par décret en Conseil d'Etat;

[...]

L'interdiction de conduire («*fahrverbot*») prévue par le § 44 du Code pénal allemand constitue également un précédent.

«§ 44. Celui qui aura été condamné à une peine privative de liberté» ou à une amende du chef d'une infraction commise en conduisant un véhicule à moteur ou liée à la conduite d'un tel véhicule pourra se voir interdire par le tribunal de conduire tout véhicule à moteur ou un véhicule d'un type déterminé sur la voie publique, et ce, pour une période d'un mois à trois mois. L'interdiction de conduire devra en règle générale être ordonnée lorsqu'une condamnation prononcée en vertu du § 315c, alinéa 1er, n° 1, littera a, et alinéa 3, ou en vertu du § 316 n'aura pas entraîné le retrait du permis de conduire prévu par le § 69.» (traduction)

De wetgever mag niet te ver achterblijven bij de werkelijkheid. Het past de ontzetting van het recht om een motorvoertuig te besturen op te nemen in de lijst van politieke en burgerlijke rechten waarvan de ontzetting kan of moet worden uitgesproken overeenkomstig artikel 31 en volgende van het Strafwetboek.

Door het uitvaardigen van de voorgestelde maatregel zal de Belgische wetgever geen innoverend werk verrichten. Artikel 131 - 6, 1° tot 5° van de Franse *Nouveau Code pénal* van 22 juli 1992 heeft de mogelijkheid ingevoerd om de ontzetting van het recht tot sturen uit te spreken bij bepaalde correctionele veroordelingen.

«Art. 131-6. Wanneer een misdrijf met gevangenisstraf wordt gestraft, kunnen een of meer van de volgende vrijheidsstraffen of vrijheidsbeperkende straffen worden uitgesproken :

1° de schorsing, voor maximum vijf jaar, van het rijbewijs, waarbij die schorsing, volgens de bij decreet in de Conseil d'Etat bepaalde nadere regels, kan worden beperkt tot het rijden buiten de beroepswerkzaamheid;

2° het verbod bepaalde voertuigen te besturen voor een termijn van maximum vijf jaar;

3° de vernietiging van het rijbewijs met het verbod om binnen een termijn van maximum vijf jaar om de afgifte van een nieuw rijbewijs te verzoeken;

4° de verbeurdverklaring van een of meer voertuigen die de veroordeelde toebehoren;

5° de oplegging, voor maximum een jaar, van een of meer voertuigen die de veroordeelde toebehoren, volgens de bij decreet in de Conseil d'Etat bepaalde nadere regels;

[...] » (vertaling)

En het «*Fahrverbot*» van § 44 van het Duitse *Strafgesetzbuch* is eveneens een precedent.

«§ 44. Hij die veroordeeld wordt tot een vrijheidsstraf of tot een geldboete wegens een misdrijf gepleegd bij het sturen van een motorvoertuig of in samenhang met het sturen van een dergelijk voertuig, kan door de rechtbank het verbod worden opgelegd een motorvoertuig of een voertuig van een welbepaald type te besturen op de openbare weg en zulks voor een periode van een maand tot drie maanden. Het rijverbod moet in de regel worden opgelegd wanneer een veroordeling uitgesproken krachtens § 315c, eerste lid, nr 1, letter a, en derde lid, of krachtens § 316, niet heeft geleid tot de intrekking van het rijbewijs als bedoeld in § 69.» (vertaling)

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art. 2

L'article 31 du Code pénal est complété par un 7°. Celui qui se voit interdire d'exercer les droits civils et politiques énumérés à l'article 31, 1° à 6°, à la suite d'une infraction commise après l'entrée en vigueur de la loi proposée sera (art. 31) ou *pourra* (art. 32 à 34) être déchu du droit de conduire un véhicule à moteur. Cette disposition s'appliquera également aux bateaux et avions, hélicoptères y compris.

L'expiration du délai met fin à la déchéance (temporaire) du droit de conduire, à condition que la personne condamnée réussisse les épreuves que le juge a éventuellement imposées. Il s'agit en l'occurrence d'une mesure de protection, et non d'une sanction: celui qui n'a pas conduit, navigué ou volé depuis longtemps perd en effet les aptitudes requises pour ce faire. Il convient donc de protéger la société contre cette incapacité découlant de la peine. Aussi des examens complémentaires pourront-ils être imposés, ainsi que le prévoit l'article 38, § 3, des lois coordonnées relatives à la police de la circulation routière.

Art. 4

L'article 318*bis* proposé, qui ne nécessite aucun commentaire, sanctionne sévèrement le non-respect de l'interdiction découlant de la déchéance du droit de conduire.

Art. 5

Cet article vise à adapter les articles 378, 382 et 386*ter* du Code pénal qui font référence à l'article 31, 1°, 3°, 4° et 5°. En cas d'outrage public aux mœurs (facultativement), d'attentat à la pudeur, de viol, de corruption de la jeunesse et de prostitution (obligatoirement), le coupable sera également déchu du droit de conduire un véhicule à moteur.

Art. 6

Le Roi détermine les modalités selon lesquelles le condamné est tenu de remettre son permis de conduire, sa licence d'apprentissage ou tout autre document en tenant lieu. Il s'indique de procéder en l'espèce de manière analogue à celle en vigueur en cas d'exécution d'une déchéance du droit de conduire prononcée du chef d'infraction à la police de la circulation routière (voir l'arrêté royal du 16 mars 1968 portant coordination des lois relatives à la police de la circulation routière; voir également l'arrêté royal du 6 mai 1988 relatif au classement des véhicules en catégories, au permis de conduire, aux décisions ju-

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELLEN.

Art. 2.

Artikel 31 van het Strafwetboek wordt aangevuld met een 7°. Wie ontzet wordt van de in artikel 31, 1° tot 6°, opgesomde politieke en burgerlijke rechten wegens een misdrijf na de inwerkingtreding van dit voorstel gepleegd, zal eveneens ontzet worden (artikel 31) of *kunnen* worden (artikel 32 tot 34) van het recht om een motorvoertuig te besturen. Dezelfde regeling geldt ook voor vaartuigen en vliegtuigen, helikopters inbegrepen.

Aan de (tijdelijke) ontzetting komt een einde bij het verstrijken van de termijn op voorwaarde dat de veroordeelde slaagt voor de proeven die de rechter in voorkomend geval heeft opgelegd. Het betreft hier duidelijk een beveiligingsmaatregel en geen straf: wie lange tijd niet heeft gereden, gevaren of gevlogen, verliest de vereiste vaardigheden. Tegen deze, uit de straf voortvloeiende onbekwaamheid moet de maatschappij beschermd worden. Daarom kunnen bijkomende onderzoeken worden opgelegd zoals bepaald in artikel 38, § 3, van de Wegverkeerswet.

Art. 4.

Niet naleving van het uit de ontzetting voortvloeiende verbod wordt streng gestraft in het voorgestelde artikel 318*bis*, dat verder geen toelichting vereist.

Art. 5.

De artikelen 378, 382 en 386*ter* van het Strafwetboek waarin wordt verwezen naar artikel 31, 1°, 3°, 4° en 5°, worden aangepast. In geval van openbare zedenschennis (facultatief), aanranding van de eerbaarheid, verkrachting, bederf van de jeugd en prostitutie (verplicht) wordt de schuldige eveneens ontzet van het recht om een motorvoertuig te besturen.

Art. 6.

De Koning regelt de wijze waarop de veroordeelde zijn of haar rijbewijs, leervergunning of andere vergunningen inlevert. Het komt gepast voor dit op gelijkaardige wijze te regelen als bij de uitvoering van een verval na een verkeersinbreuk (zie de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 16 maart 1968 (Wegverkeerswet); zie tevens het koninklijk besluit van 6 mei 1988 betreffende de indeling van de voertuigen in categoriën, het rijbewijs, de rechterlijke beslissing houdende vervallenverklaring van het recht tot sturen en de voorwaarden voor erkenning

diciaires portant déchéance du droit de conduire et aux conditions d'agrément des écoles de conduite de véhicules à moteur).

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 31 du Code pénal, modifié par les lois du 12 avril 1894 et du 10 juillet 1996, est complété comme suit:

«7° de conduire un véhicule à moteur, de piloter un bateau ou un avion.»

Art. 3

L'article 34 du même Code est complété par l'alinéa suivant:

«Les cours et tribunaux qui prononcent l'interdiction du droit de conduire un véhicule à moteur, de piloter un bateau ou un avion peuvent subordonner le rétablissement dans ce droit à la condition d'avoir satisfait à un ou plusieurs des examens suivants:

- 1° un examen théorique;
- 2° un examen pratique;
- 3° un examen médical;
- 4° un examen psychologique.»

Art. 4

Une section *2bis*, libellée comme suit, est insérée dans le livre II, titre V, chapitre IX, du même code:

«Section *2bis*

Du non-respect de l'interdiction du droit de conduire un véhicule à moteur ou de piloter un bateau ou un avion

Art. 318*bis*. Quiconque aura conduit un véhicule à moteur ou piloté un bateau ou un avion en étant sous le coup de l'interdiction visée au livre Ier, chapitre II, section 5, sera puni d'un emprisonnement d'un an à cinq ans et d'une amende de dix mille francs à cent mille francs.

van de scholen voor het besturen van motorvoertuigen).

S. VERHERSTRAETEN

WETSVOORSTEL

Artikel 1.

Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 78 van de Grondwet

Art. 2.

Artikel 31 van het Strafwetboek, gewijzigd bij de wetten van 12 april 1894 en 10 juli 1996, wordt aangevuld als volgt:

«7° Een motorvoertuig, een vaartuig of een vliegtuig te besturen.»

Art. 3.

Artikel 34 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid:

«De hoven en rechtbanken die de ontzetting van het recht om een motorvoertuig, een vaartuig of een vliegtuig te besturen uitspreken, kunnen het herstel in dit recht afhankelijk maken van het slagen voor een of meerdere van de hiernavermelde onderzoeken:

- 1° een theoretisch onderzoek;
- 2° een praktisch onderzoek;
- 3° een geneeskundig onderzoek;
- 4° een psychologisch onderzoek.»

Art. 4.

Een afdeling *I**bis***, luidend als volgt, wordt in boek II, titel V, hoofdstuk IX van hetzelfde wetboek ingevoegd:

«Afdeling *I**bis***.

Niet naleving van de ontzetting van het recht om een motorvoertuig, een vaartuig of een vliegtuig te besturen

Art. 318*bis*. Hij die een motorvoertuig, een vaartuig of een vliegtuig bestuurt, spijts de tegen hem uitgesproken ontzetting bedoeld in boek I, hoofdstuk II, afdeling V, wordt gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar en met een geldboete van tien-duizend frank tot honderdduizend frank.

Le condamné sera déchu à perpétuité du droit de conduire un véhicule à moteur ou de piloter un bateau ou un avion.»

Art. 5

Aux articles 378, 382, alinéa 1er, et 386*ter*, alinéa 1er, du même code, les mots «aux n°s 1, 3, 4 et 5 de l'article 31" sont remplacés par les mots «aux n°s 1, 3, 4, 5 et 7 de l'article 31".

Art. 6

Le Roi arrête les modalités d'exécution de la condamnation à l'interdiction du droit de conduire un véhicule à moteur ou de piloter un bateau ou un avion.

20 février 1997.

Tegen de veroordeelde wordt de levenslange ontzetting uitgesproken van het recht om een motorvoertuig, een vaartuig of een vliegtuig te besturen.»

Art. 5.

In de artikelen 378, 382, eerste lid, en 386*ter*, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden «artikel 31, 1°, 3°, 4° en 5°» vervangen door de woorden «artikel 31, 1°, 3°, 4°, 5° en 7°».

Art. 6.

De Koning stelt de regels vast voor de uitvoering van de veroordeling tot ontzetting van het recht om een voertuig, een vaartuig of een vliegtuig te besturen.

20 februari 1997

S. VERHERSTRAETEN